

Bijlage 1 Begrotingswijziging BBV

1. Overhead

1a. De begrote bedragen in de Programmabegroting 2017 als volgt aan te passen.

	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
	* 1.000 EUR	* 1.000 EUR	* 1.000 EUR	* 1.000 EUR
Lasten				
Bewoners en Bestuur	-3.275	-3.277	-3.277	-3.277
Stedelijke ontwikkeling	-4.407	-4.407	-4.407	-4.407
Duurzaamheid	0	0	0	0
Bereikbaarheid	-3.199	-3.199	-3.199	-3.199
Openbare ruimte en groen	-10.515	-10.515	-10.515	-10.515
Economie	0	0	0	0
Werk en Inkomen	-4.334	-4.334	-4.334	-4.334
Onderwijs	-1.752	-1.752	-1.752	-1.752
Maatschappelijke Ondersteuning	-2.275	-2.275	-2.275	-2.275
Jeugd	-619	-619	-619	-619
Volksgezondheid	-2.866	-2.866	-2.866	-2.866
Veiligheid	-1.737	-1.699	-1.618	-1.618
Cultuur	-298	-298	-298	-298
Sport	-1.539	-1.539	-1.539	-1.539
Gemeentelijk Vastgoed	-853	-853	-853	-853
Algemene middelen	0	0	0	0
Algemene Ondersteuning	37.668	37.632	37.552	37.552
Saldo	0	0	0	0

1b. Het programma algemene ondersteuning in de Programmabegroting 2017 te vervangen door het programma overhead.

Programma Overhead

Met het gewijzigde Besluit begroting en verantwoording (BBV) wetgeving vervalt het programma Algemene Ondersteuning en komt het programma Overhead daarvoor in de plaats. Hier staan de kosten van de Bestuurs- en Concernstaf (BCS) en van de Interne Bedrijven, de zogenoemde concernoverhead en de kosten voor de verbeterprogramma's op het gebied van de bedrijfsvoering. Nu zijn zoals voorgeschreven ook de kosten van de decentrale overhead opgenomen in het programma, zodat de naam wijzigt van algemene ondersteuning naar overhead. In de paragraaf bedrijfsvoering beschrijven wij de inhoudelijke projecten en verbeteringen op het gebied van de bedrijfsvoering.

De kosten van het programma overhead worden niet toegerekend aan de overige programma's. Wij rekenen de kosten nog wel toe aan de leges, zie hiervoor de paragraaf lokale heffingen. Daarnaast nemen wij de kosten ook mee in de toerekening aan grondexploitaties en subsidieprojecten.

Wat mag dat kosten?

	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Lasten						
Concernoverhead						
F&C, Juridische Zaken, Inkoop	12.267	11.866	12.883	12.956	12.193	12.193
HRM, Facilitaire Zaken	42.015	39.682	37.253	37.253	37.396	37.396
Informatie- en procesmanagement	45.237	41.189	42.004	41.913	40.360	40.710
Advies en ondersteuning	13.774	12.301	22.281	22.315	22.149	22.756
Overhead organisatieonderdelen	2.084	1.468	39.345	39.309	39.228	39.228

	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Totaal lasten	115.378	106.506	153.766	153.746	151.326	152.283
Baten						
Concernoverhead						
F&C, Juridische Zaken, Inkoop	889	276	324	324	324	324
HRM, Facilitaire Zaken	2.690	1.981	1.871	1.871	1.871	1.871
Informatie- en procesmanagement	1.053	816	856	856	856	856
Advies en ondersteuning	606	40	395	395	395	395
Overhead organisatieonderdelen	2.544	1.669	1.676	1.676	1.676	1.676
Totaal baten	7.783	4.781	5.123	5.123	5.123	5.123
Saldo lasten en baten	-107.594	-101.726	-148.643	-148.623	-146.203	-147.160
Stelpost adviesdiensten						
Nog te verdelen lasten adviesdiensten	0	0	10.676	10.676	10.676	10.676
Saldo lasten en baten na stelpost	-107.594	-101.726	-137.967	-137.947	-135.527	-136.484
Mutatie reserves						
Toevoeging reserves	2.422	1.466	0	0	0	0
Onttrekking reserves	3.290	1.676	0	0	0	0

Bedragen zijn in duizenden euro's.

Financiële toelichting

Hieronder lichten wij de financiële ontwikkelingen per onderdeel toe.

Concernoverhead

De concernoverhead is ingedeeld in de volgende overheaddomeinen:

- F&C, Juridische Zaken, Inkoop
- HRM, Facilitaire Zaken
- Informatie – en procesmanagement
- Advies en ondersteuning.

Financiën en Control, Juridische Zaken, Inkoop

De begrote lasten laten in 2017 een toename zien van 1 miljoen euro ten opzichte van de begroting 2016. Deze stijging is toe te schrijven aan een incidentele verlaging van het budget van de Business Case Inkoop in 2016 met 0,783 miljoen euro vanwege het doorschuiven van kosten uit 2015. De Business Case Inkoop heeft een meerjarig karakter. Het toegekende budget loopt echter niet synchroon met het uitgavenpatroon.

Het restant van de stijging van de begrote lasten met 0,217 miljoen euro in 2017 wordt vooral veroorzaakt door de loon- en prijscompensatie. De daling van de begrote lasten in 2019 ten opzichte van de begroting 2018 met 0,6 miljoen euro is toe te schrijven aan de beëindiging van de Business Case Inkoop.

HRM, Facilitaire Zaken

In 2017 zijn de begrote baten 0,11 miljoen euro lager dan in 2016. De begroting passen in 2017 we nog aan, aan de werkelijke omvang van de externe dienstverlening van IB HRM.

De begrote lasten laten een afname zien van 2,429 miljoen euro in 2017 ten opzichte van de begroting 2016. Deze daling wordt veroorzaakt door het budget uitvoering regelingen CBW:WIA/WAO dat elk jaar incidenteel in de begroting wordt verwerkt bij IB HRM en dus ontbreekt in de begroting van 2017 en verder. Dit betreft een bedrag van 2,583 miljoen euro.

Tegenover deze budgetafname staat een budgettoename van 0,154 miljoen euro die voornamelijk wordt veroorzaakt door de loon- en prijscompensatie.

Informatie – en procesmanagement

De begrote lasten nemen in 2017 toe met 0,815 miljoen euro ten opzichte van de begroting 2016. Deze mutatie wordt vooral veroorzaakt door het feit dat er in de Voorjaarsnota 2016 vanaf boekjaar 2017 een structureel budget van

0,55 miljoen euro is toegekend voor de Wet Meldplicht Datalekken. Het restant van de budgettoename is toe te schrijven aan loon- en prijscompensatie.

Advies en ondersteuning

In deze overheadkolom worden Bestuursondersteuning en Strategie van de BCS en de Interne Bedrijven Communicatie, Onderzoek en Projectmanagement Bureau verantwoord.

Vanaf 2017 zijn de begrote baten 0,355 miljoen euro hoger dan in 2016. Deze stijging hangt samen met het genereren van meer inkomsten op de adviesdiensten bij IB Communicatie en het Projectmanagement Bureau. De begrote lasten (na correctie stelpost adviesdiensten) nemen in 2017 per saldo met 0,7 miljoen euro af ten opzichte van de begroting 2016. Deze daling is een saldo van de volgende posten:

- Een daling van 0,5 miljoen euro in verband met de beëindiging van het programma Organisatievernieuwing in 2016.
- Een daling in verband met een incidentele toekenning van 0,37 miljoen euro in 2016 op basis van de groei/krimp- systematiek van de gemeentelijke formatie.
- Een daling van 0,13 miljoen euro, zijnde het saldo van diverse overige kleine posten bij de Bestuurs- en concernstaf.
- Een stijging van 0,3 miljoen euro bij IB Communicatie en het Projectmanagement Bureau omdat de loonindex wel is verwerkt en de WIA-korting nog niet.

Organisatieonderdeel overhead

Naast de concernoverhead staat conform de gewijzigde BBV nu ook de decentrale overhead in het programma Overhead neergezet. Dit zijn materiële kosten en personele kosten voor kosten voor management, secretariaat, business control, informatie- en procesmanagement en enkele overige ondersteunende functies bij de uitvoeringsorganisaties. De kosten van het programma Overhead in 2017 stijgen daardoor in totaal met 37,668 miljoen euro. Dit is een verschuiving van kosten die voorheen in de overige programma's zaten, de kosten in deze programma's dalen dus navenant met hetzelfde bedrag.

De lasten van de decentrale overhead zijn in 2017 in totaal 39,345 miljoen euro en de bijbehorende baten zijn 1,676 miljoen euro.

Stelpost inkomsten adviesdienstverlening

Op de stelposten staan bedragen die nog moeten worden verdeeld over de inhoudelijke programma's. Op deze stelpost staat een bedrag begroot van 10.676 miljoen euro. Dit zijn kosten van adviesdienstverlening, waarvan wij voorafgaand aan het jaar nog niet precies weten waar deze kosten landen in de programma's. Gedurende het jaar worden deze kosten verdeeld. Voorheen zat dit bedrag ondergebracht in het product advies en ondersteuning. Om de kosten transparant te houden geven wij deze nu apart weer.

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

De begrote bedragen voor toevoegingen en onttrekkingen aan reserves in 2016 worden vooral veroorzaakt door de administratieve verwerking van goedgekeurde dekking- en bestedingsvoorstellen bij de Verantwoording 2015.

Toelichting taakveld en programma overhead

De lasten en baten van het programma Overhead wijken op een aantal onderdelen af van het taakveld overhead.

Het saldo van lasten en baten van het taakveld Overhead is -153,341 miljoen euro in 2017. Dit is het saldo van het programma Overhead van -148,643 miljoen euro zonder de stelpost adviesdiensten. Naast de kosten van dit programma zijn er ook nog organisatie brede kosten van Publieksdienstverlening en het Klantcontactcentrum. De kosten van deze producten horen conform het BBV bij het taakveld Overhead. In de definitie van de commissie BBV horen activiteiten op taken die ten behoeve van meerdere specifieke taakvelden worden uitgevoerd tot het taakveld overhead. Wij begroten en verantwoorden deze kosten (-4,698 miljoen euro in 2017) in de programmabegroting in het programma Bewoners en Bestuur.

De sturing op (kosten van) de overhead wijzigt niet door het gewijzigde BBV. Wij blijven onze kosten benchmarken en laten de omvang van de overhead mee ademen (groeien en krimpen) met de omvang van de organisatie. In de paragraaf bedrijfsvoering nemen wij hier conform het gewijzigde BBV een nieuwe indicator voor op, namelijk de totale overheadkosten ten opzichte van de totale lasten van de begroting.

2. Paragraaf lokale heffingen

Onderstaande tekst aan de paragraaf lokale heffingen in de Programmabegroting 2017 toe te voegen.

Conform het BBV worden voor de belastingen en retributies waarvoor een maximale kostendekkendheid geldt, de kosten en opbrengsten in kaart gebracht, inclusief de toerekening van de overhead. Een algemeen overzicht van de kosten en opbrengsten per verordening zijn opgenomen in de paragraaf Lokale Heffingen in de Programmabegroting 2017. Verwezen wordt tevens naar de Financiële Verordening, waar de methode voor het toerekenen van (overhead) kosten aan de heffingen is vastgelegd.

In deze paragraaf wordt per verordening dan wel per afzonderlijk onderdeel van de verordening een beknopte opstelling gegeven van de kosten en opbrengsten en de kostendekkendheid. Als er sprake is van kruissubsidiëring binnen een verordening of onderdeel is dat nader toegelicht.

Rioolheffing

Tarieven

Toelichting kostendekkendheid

Kosten		
Kosten taakveld	€ 28.098.000	
Toegerekende kosten	€ 4.323.000	
Overhead	€ 1.811.000	
BTW	€ 3.718.000	
Kwijtschelding	€ 13.000	
Totale kosten		€ 37.963.000
Opbrengst heffingen		€ 37.963.000
Kostendekkendheid		100%

Afvalstoffenheffing

Tarieven

Toelichting kostendekkendheid

Kosten		
Kosten taakveld	€ 21.272.000	
Toegerekende kosten	€ 4.944.000	
Kwijtschelding	€ 3.072.000	
Overhead	€ 3.714.000	
BTW	€ 3.255.000	
Totale kosten		€ 36.257.000
Opbrengsten		
Baten heffingen	€ 33.205.000	
Onttrekking reserve	€ 2.000	
Opbrengst afval	€ 3.050.000	
Totale opbrengsten		€ 36.257.000
Kostendekkendheid		100 %

Leges Huwelijk en Partnerschap

Kosten		
Kosten taakveld	€ 1.012	
Overhead	€ 334	
BTW	€ 0	
Totale kosten		€ 1.346
Opbrengst heffingen		€ 483
Kostendekkendheid		36,8%

Toelichting

De hoogte van deze leges is niet gebonden aan een wettelijk maximum. Dat houdt in dat de tarieven in beginsel vrij kunnen worden vastgesteld. Uitgangspunt is dat de totale kosten worden gedekt uit de totale legesopbrengsten. Niettemin geldt voor de huwelijken dat de gemeente zich bevindt in een markt van concurrentie. Te hoge tarieven kunnen aanstaande huwelijksparen doen besluiten om een locatie buiten de gemeente te kiezen.

Uittreksels / afschriften

Kosten		
Kosten taakveld	€ 745	
Overhead	€ 448	
BTW	€ 0	
Totale kosten		€ 1.194
Opbrengst heffingen		€ 898
Kostendekkendheid		75,2%

Toelichting

De leges zijn opgebouwd uit de kosten die de gemeente moet maken voor deze dienstverlening. Uitgangspunt is dat de totale kosten worden gedekt uit de totale legesopbrengsten.

Binnen deze categorie wordt kruissubsidiëring toegepast. Het product afschrift Basisregistratie kent een hogere kostendekking. Dit komt omdat de tarieven in het kader van een in 2014 uitgevoerde herijking van de leges Publiekszaken zijn verhoogd om de overige kosten te compenseren. Dit tarief is in tegenstelling tot de andere tarieven ook vrij door de gemeente te bepalen. De overige tarieven voor de uittreksels zijn door het Rijk veelal voorgeschreven. Deze tarieven zijn dan ook niet volledig kostendekkend.

Leges Reisdocumenten

Kosten		
Kosten taakveld	€ 3.945	
Overhead	€ 786	
BTW	€ 0	
Totale kosten		€ 4.731
Opbrengst heffingen		€ 4.269
Kostendekkendheid		90,2%

Toelichting

Voor deze tarieven geldt een door het Rijk vastgesteld maximumtarief.

Zolang er nog geen maximale kostendekkendheid is, hanteert Utrecht de maximaal toegestane tarieven.

Leges Rijbewijzen

Kosten		
Kosten taakveld	€ 1.049	
Overhead	€ 290	
BTW	€ 0	
Totale kosten		€ 1.340
Opbrengst heffingen		€ 1.055
Kostendeckendheid		78,7%

Toelichting

Voor deze tarieven geldt een door het Rijk vastgesteld maximumtarief.

Zolang er nog geen maximale kostendeckendheid is, hanteert Utrecht de maximaal toegestane tarieven.

Leges Bereikbaarheid

Kosten		
Kosten taakveld	€ 236.192	
Overhead	€ 119.857	
BTW	€ 14.925	
Totale kosten	€ 370.974	
Opbrengst heffingen	€ 202.204	
Kostendeckendheid		54,5%

Toelichting

Het betreft de leges voor verkeersontheffingen, gehandicaptenparkeerkaarten, taxivergunningen en milieuzone.

De kostendeckendheid voor de verkeersontheffingen bedraagt 40%. Destijds is bij overdracht van deze taak van de politie naar de gemeente besloten om de tarifiering, zoals gebruikt door de politie, op hetzelfde niveau te houden en alleen jaarlijks te indexeren.

De tarieven voor de gehandicaptenparkeerkaarten zijn niet kostendeckend (37%) om de kosten voor de doelgroep laag te houden

Het tarief voor een taxivergunning, is in samenspraak met de taxibranche tot stand gekomen en de kostendeckendheid bedraagt 32%.

De kostendeckendheid van de ontheffingen voor de milieuzone bedraagt 288%. Er is geen sprake van kruissubsidiëring binnen de tarieven.

Leges Vergunningen openbare ruimte

Kosten		
Kosten taakveld	€ 797.458	
Overhead	€ 233.436	
BTW	€ 9.169	
Totale kosten		€ 1.040.063
Opbrengst heffingen		€ 1.063.789
Kostendeckendheid		102,3%

Toelichting

Het gaat hier om vergunningen voor o.a. het leggen van kabels en leidingen, aanleg riolering, standplaatsen en inneming openbare grond. Voor deze producten is de totale kostendeckendheid jaarlijks ca. 100%. Afhankelijk van het aantal vergunningaanvragen fluctueert de kostendeckendheid jaarlijks licht.

Leges Evenementen

Kosten		
Kosten taakveld	€ 513.166	
Overhead	€ 308.996	
BTW	€ 10.873	
Totale kosten		€ 833.035
Opbrengst heffingen		€ 369.355
Kostendeckendheid		44,3%

Leges vergunning voetbalwedstrijd

Kosten		
Kosten taakveld	€ 15.000	
Overhead	€ 5.000	
BTW	€ 0	
Totale kosten		€ 20.000
Opbrengst heffingen		€ 15.000
Kostendeckendheid		75,5%

Toelichting

De tarieven voor evenementen en vergunning voetbalwedstrijd worden jaarlijks trendmatig verhoogd.

Leges Horeca

Kosten		
Kosten taakveld	€ 352.541	
Overhead	€ 209.010	
BTW	€ 8.447	
Totale kosten		€ 569.998
Opbrengst heffingen		€ 279.618
Kostendeckendheid		49,1%

Toelichting

Voor vergunningen op het gebied van de Drank en Horecawet is door de raad besloten om de tarieven niet kostendeckend te laten zijn.

Het verstrekken van horecavergunningen is een dienstverlening die valt onder de Europese Dienstenrichtlijn waarbij de tarieven tot of onder de 100% kostendeckend mogen zijn.

Leges Kansspelen

Kosten		
Kosten taakveld	€ 15.792	
Overhead	€ 9.346	
BTW	€ 270	
Totale kosten		€ 25.409
Opbrengst heffingen		€ 33.564
Kostendeckendheid		132,1%

Toelichting

De tarieven voor de aanwezigheidsvergunningen voor speelautomaten wordt jaarlijks door het Rijk vastgesteld. De overige tarieven worden door de gemeente vastgesteld.

Leges prostitutie

Kosten		
Kosten taakveld	€ 144.553	
Overhead	€ 78.525	
BTW	€ 5.627	
Totale kosten		€ 228.705
Opbrengst heffingen		€ 45.541
Kostendeckendheid		20,8%

Leges Woonruimte zaken

Kosten		
Kosten taakveld	€ 213.500	
Overhead	€ 117.139	
BTW	€ 4.241	
Totale kosten		€ 334.880
Opbrengst heffingen		€ 248.304
Kostendeckendheid		74,1%

Leges Bestemmingsplannen

Kosten		
Kosten taakveld	€ 498.187	
Overhead	€ 85.210	
BTW	€ 11.878	
Totale kosten		€ 595.275
Opbrengst heffingen		€ 578.088
Kostendeckendheid		97,1%

Leges Archeologie

Kosten		
Kosten taakveld	€ 49.900	
Overhead	€ 0	
BTW	€ 10.500	
Totale kosten		€ 60.400
Opbrengst heffingen		€ 60.600
Kostendeckendheid		99,7%

Toelichting

Er worden geen overheadkosten toegerekend aan de totale kosten bij de archeologieleges, omdat de werkzaamheden extern worden uitgevoerd. Conform motie 2016/124 wordt er met ingang van 2017 in vier jaar

stapsgewijs toegewerkt naar een tarief dat ten minste de kosten van het in behandeling nemen van de aanvragen voor deze vergunningen dekt.

Leges Omgevingsvergunning

Kosten		
Kosten taakveld	€ 8.875.358	
Overhead	€ 3.741.172	
BTW	€ 311.000	
Totale kosten		€ 12.927.530
Opbrengst heffingen		€ 12.912.000
Kostendeckendheid		99,9%

Begraafplaatsrechten

Kosten		
Kosten taakveld	€ 914.000	
Overhead	€ 141.000	
Totale kosten		€ 1.055.000
Opbrengst heffingen		€ 881.000
Kostendeckendheid		83,5%

Brug- schut en havengelden

Kosten		
Kosten taakveld	€ 813.000	
Overhead	€ 429.000	
Totale kosten		€ 1.242.000
Opbrengst heffingen		€ 669.000
Kostendeckendheid		54,5 %

Marktgelden

Kosten		
Kosten taakveld	€ 371.000	
Overhead	€ 228.000	
Toegerekende kosten	€ 123.000	
Totale kosten		€ 722.000
Opbrengst heffingen	€ 633.000	
Bijdrage POS	€ 77.000	
Totale opbrengsten		€ 710.000
Kostendeckendheid		98,4 %

3. Taakvelden

Het overzicht taakvelden toe te voegen aan de Programmabegroting 2017

Taakvelden gemeenten 2017 (na mutatie overhead)	Lasten	Baten	Saldo van lasten en baten	Toevoeging reserve	Onttrekking reserve	Saldo reserves	Totaal
0. Bestuur en ondersteuning							
0.1 Bestuur	9.361	-864	8.497	0	0	0	8.497
0.2 Burgerzaken	8.520	-7.320	1.200	0	0	0	1.200
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden							
0.4 Overhead	158.464	-5.123	153.341	0	0	0	153.341
0.5 Treasury	28.700	-58.698	-29.998	0	0	0	-29.998
0.61 OZB woningen	4.750	-35.068	-30.318	0	0	0	-30.318
0.62 OZB niet-woningen	1.000	-61.050	-60.050	0	0	0	-60.050
0.63 Parkeerbelasting	7.993	-26.779	-18.787	0	-53	-53	-18.840
0.64 Belastingen overig	433	-3.007	-2.574	0	0	0	-2.574
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	-627.541	-627.541	0	0	0	-627.541
0.8 Overige baten en lasten	-19.050	0	-19.050	6.402	-29.527	-23.125	-42.175
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)							
0.10 Mutaties reserves							
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten (rekening)							
1. Veiligheid							
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	27.345	0	27.345	0	0	0	27.345
1.2 Openbare orde en veiligheid	15.109	-419	14.691	0	0	0	14.691
2. Verkeer, vervoer en waterstaat							
2.1 Verkeer en vervoer	71.460	-9.507	61.953	11.768	-5.153	6.614	68.568
2.2 Parkeren	10.566	-4.394	6.173	522	-1.876	-1.354	4.819
2.3 Recreatieve havens	979	-698	280	0	0	0	280
2.4 Economische havens en waterwegen	108	-161	-54	0	-3	-3	-56
2.5 Openbaar vervoer	3.996	-2.788	1.208	0	-1.208	-1.208	0

Taakvelden gemeenten 2017 (na mutatie overhead)	Lasten	Baten	Saldo van lasten en baten	Toevoeging reserve	Onttrekking reserve	Saldo reserves	Totaal
3. Economie							
3.1 Economische ontwikkeling	12.940	0	12.940	0	0	0	12.940
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-3.766	-7.370	-11.136	0	0	0	-11.136
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	394	-633	-240	0	0	0	-240
3.4 Economische promotie	3.063	0	3.063	0	0	0	3.063
4. Onderwijs							
4.1 Openbaar basisonderwijs							
4.2 Onderwijshuisvesting	44.098	-3.713	40.385	0	-2.390	-2.390	37.996
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	43.980	-23.037	20.943	0	-2	-2	20.941
5. Sport, cultuur en recreatie							
5.1 Sportbeleid en activering	3.980	0	3.980	0	-39	-39	3.941
5.2 Sportaccommodaties	29.045	-7.876	21.169	48	-1.506	-1.457	19.712
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	50.916	-2	50.914	2	-632	-630	50.284
5.4 Musea	2.944	-66	2.877	0	0	0	2.877
5.5 Cultureel erfgoed	6.146	-339	5.807	750	0	750	6.557
5.6 Media	11.369	0	11.369	785	0	785	12.154
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	15.635	-11	15.624	0	0	0	15.624
6. Sociaal domein							
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	46.021	-757	45.264	0	-15	-15	45.249
6.2 Wijkteams	34.781	-284	34.497	0	0	0	34.497
6.3 Inkomensregelingen	183.642	-150.860	32.782	0	-331	-331	32.451
6.4 Begeleide participatie	22.885	-3.972	18.913	0	0	0	18.913
6.5 Arbeidsparticipatie	18.804	0	18.804	0	0	0	18.804
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	8.477	0	8.477	0	0	0	8.477
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	38.768	-4.180	34.588	0	0	0	34.588
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	57.042	0	57.042	0	0	0	57.042

Taakvelden gemeenten 2017 (na mutatie overhead)	Lasten	Baten	Saldo van lasten en baten	Toevoeging reserve	Onttrekking reserve	Saldo reserves	Totaal
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	86.178	-4.000	82.178	0	0	0	82.178
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	12.094	0	12.094	0	0	0	12.094
7. Volksgezondheid en milieu							
7.1 Volksgezondheid	23.614	-2.441	21.172	0	-390	-390	20.782
7.2 Riolering	33.300	-42.513	-9.213	0	0	0	-9.213
7.3 Afval	29.108	-41.228	-12.120	0	-124	-124	-12.244
7.4 Milieubeheer	13.228	-477	12.750	41	-2.122	-2.081	10.670
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	1.740	-881	859	0	0	0	859
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing							
8.1 Ruimtelijke Ordening	3.644	-499	3.145	0	0	0	3.145
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijven terreinen)	169.940	-164.646	5.294	0	-4.364	-4.364	930
8.3 Wonen en bouwen	74.815	-64.728	10.087	3.325	-14.535	-6.769	-1.123
Totaal taakvelden	1.408.556	1.367.931	40.625	23.644	-64.269	-36.184	0

Beleidsindicatoren

De verplichte beleidsindicatoren toe voegen aan de programma's en paragrafen van de Programmabegroting 2017.

Indicator	Eenheid	Taakveld	Programma	Bron	Nieuw of bestaand	Waarde
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	0. Bestuur en ondersteuning	paragraaf Bedrijfsvoering	Eigen gegevens (2016)	Nieuw	10,76 fte
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	0. Bestuur en ondersteuning	paragraaf Bedrijfsvoering	Eigen gegevens (2016)	Nieuw	10,43 fte
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	0. Bestuur en ondersteuning	paragraaf Bedrijfsvoering	Eigen begroting (2016)	Nieuw	775 euro
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	0. Bestuur en ondersteuning	paragraaf Bedrijfsvoering	Eigen begroting (2017)	Nieuw	16,32%
Overhead	% van totale lasten	0. Bestuur en ondersteuning	paragraaf Bedrijfsvoering	Eigen begroting (2017)	Nieuw	10,06%
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	1. Veiligheid	programma Veiligheid	Bureau Halt (2015)	Nieuw	158
Harde kern jongeren	Aantal per 10.000 inwoners	1. Veiligheid	programma Veiligheid	KLPD (2012)	Nieuw	2,2
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	1. Veiligheid	programma Veiligheid	CBS (2015)	Bestaand	4,3
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	1. Veiligheid	programma Veiligheid	CBS (2015)	Bestaand	6,1
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	1. Veiligheid	programma Veiligheid	CBS (2015)	Bestaand	5,1
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	1. Veiligheid	programma Veiligheid	CBS (2015)	Nieuw	7,3
Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig	%	2. Verkeer en vervoer	programma Bereikbaarheid	VeiligheidNL (2014)	Nieuw	9%
Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser	%	2. Verkeer en vervoer	programma Bereikbaarheid	VeiligheidNL (2014)	Nieuw	12%
Funciemenging	%	3. Economie	programma Economie	LISA (2015)	Nieuw	61,8%
Bruto Gemeentelijk Product	Verhouding tussen verwacht en gemeten product	3. Economie	programma Economie	Atlas voor Gemeenten (2013)	Nieuw	77

Indicator	Eenheid	Taakveld	Programma	Bron	Nieuw of bestaand	Waarde
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	3. Economie	programma Economie	LISA (2015)	Nieuw	142,3
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	4. Onderwijs	programma Onderwijs	DUO (2014)	Nieuw	7
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	4. Onderwijs	programma Onderwijs	DUO (2014)	Nieuw	355
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	4. Onderwijs	programma Onderwijs	DUO (2014)	Bestaand	3,1%
Niet sporters	%	5. Sport, cultuur en recreatie	programma Sport	RIVM (2014)	Nieuw	45,9%
Banen		6. Sociaal domein	programma Werk en Inkomen	LISA (2015)	Bestaand	987,2
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	6. Sociaal domein	programma Jeugd	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel (2012)	Nieuw	2,94%
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	6. Sociaal domein	programma Jeugd	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel (2012)	Nieuw	7,48%
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	6. Sociaal domein	programma Werk en Inkomen	CBS (2015)	Bestaand	69,9%
Achterstandsleerlingen	% 4 t/m 12 jarigen	6. Sociaal domein	programma Onderwijs	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel (2012)	Bestaand	16,35%
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	6. Sociaal domein	programma Werk en Inkomen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel (2012)	Nieuw	0,62%
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	6. Sociaal domein	programma Werk en Inkomen	CBS (2015)	Bestaand	505,8
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van	6. Sociaal domein	programma Werk en Inkomen	CBS (2015)	Nieuw	167,8

Indicator	Eenheid	Taakveld	Programma	Bron	Nieuw of bestaand	Waarde
	15 – 64 jaar					
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	6. Sociaal domein	programma Jeugd	CBS (2015)	Nieuw	7,2%
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	6. Sociaal domein	programma Jeugd	CBS (2015)	Nieuw	1,1%
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	6. Sociaal domein	programma Jeugd	CBS (2015)	Nieuw	0,5%
Cliënten met een maatwerk- arrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	6. Sociaal domein	programma Maatschappelijk Ondersteuning	GMSD (2015)	Nieuw	575
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	7. Volks- gezondheid en Milieu	programma Openbare ruimte en Groen	CBS (2014)	Bestaand	247 kg
Hernieuwbare elektriciteit	%	7. Volks- gezondheid en Milieu	programma Duurzaamheid	RWS (2014)	Nieuw	1%
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	8. Vhrosv	programma Bewoners en Bestuur	CBS (2015)	Nieuw	212.000 euro
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	8. Vhrosv	programma Stedelijke Ontwikkeling (Algemeen)	Basisregistra tie adressen en gebouwen (2013)	Bestaand	6,6
Demografische druk	%	8. Vhrosv	programma Bewoners en Bestuur	CBS (2016)	Nieuw	38%
Gemeentelijke woonlasten eenpersoons- huishouden	In Euro's	8. Vhrosv	programma Bewoners en Bestuur	COELO (2016)	Nieuw	671 euro
Gemeentelijke woonlasten meerpersoons- huishouden	In Euro's	8. Vhrosv	programma Bewoners en Bestuur	COELO (2016)	Nieuw	708 euro

EMU saldo en geprognostiseerde balans

a. De kolommen 2019 en 2020 toe te voegen aan de bijlage EMU saldo en aan de tabel EMU saldo in de paragraaf Financiering van de Programmabegroting 2017

Omschrijving	2019	2020
	x € 1000,- Volgens meerjarenraming in begroting 2017	x € 1000,- Volgens meerjarenraming in begroting 2017
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	5.319	2.259
2 Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	39.222	35.235
3 Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	190	190
4 Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	60.472	54.936
5 Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4		
6 Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord		
7 Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	4.283	
8 Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord		13.007
9 Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	10	10
10 Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten		
11 Verkoop van effecten: Gaaf u effecten verkopen? (ja/nee) Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?	☒ ja ☐ nee	☐ ja ☒ nee
Berekend EMU-saldo	-20.034	-4.255

b. De geprognosticeerde balans toe te voegen aan het hoofdstuk Financiën, na de financiële positie.

	Gerealiseerd stand per 31-12- 2015	Prognose stand per 31-12- 2016	Prognose stand per 31-12- 2017	Prognose stand per 31-12- 2018	Prognose stand per 31-12- 2019	Prognose stand per 31-12- 2020
Activa						
Materiële vaste activa	1.454.235	1.487.656	1.551.876	1.604.133	1.625.383	1.645.084
Financiële vaste activa	132.597	82.297	79.438	76.599	73.651	70.272
• Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	6.231	6.237	6.243	6.249	6.255	6.261
• Leningen aan woningcorporaties	45	0	0	0	0	0
• Leningen aan overige verbonden partijen	0	0	0	0	0	0
• Overige langlopende leningen	76.119	75.858	72.993	70.148	67.194	63.809
• Uitzettingen met een rentetypische looptijd > 1 jaar	50.202	202	202	202	202	202
Immateriële vaste activa	9.448	9.448	9.448	9.448	9.448	9.448
• Bijdrage aan activa van derden	9.448	9.448	9.448	9.448	9.448	9.448
Voorraden	16.183	31.237	70.240	88.877	91.987	84.480
Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar	161.877	161.877	161.877	161.877	161.877	161.877
• Vorderingen op openbare lichamen	69.364	69.364	69.364	69.364	69.364	69.364
• Verstrekte kasgeldleningen	0	0	0	0	0	0
• Overige vorderingen	92.513	92.513	92.513	92.513	92.513	92.513
• Overige uitzettingen	0	0	0	0	0	0
Liquide middelen	1.696	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Overlopende activa	166.267	163.161	101.369	53.371	55.477	58.121
Totaal activa	1.942.303	1.940.675	1.979.248	1.999.304	2.022.823	2.034.281

Passiva

	Gerealiseerd stand per 31-12- 2015	Prognose stand per 31-12- 2016	Prognose stand per 31-12- 2017	Prognose stand per 31-12- 2018	Prognose stand per 31-12- 2019	Prognose stand per 31-12- 2020
Voorzieningen	55.259	55.439	55.619	55.799	55.979	56.159
Vaste schulden met een rentetypische looptijd > 1 jaar	938.170	1.015.685	1.094.703	1.135.719	1.153.739	1.162.758
• Onderhandse leningen van openbare lichamen	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
• Onderhandse leningen van binnenlandse banken	908.136	985.613	1.064.592	1.105.568	1.123.546	1.132.522
• Onderhandse leningen van binnenlandse bedrijven	16	16	16	16	16	16
• Onderhandse leningen van overige binnenlandse sectoren	2.283	2.289	2.295	2.301	2.307	2.313
• Voor derden belegde gelden	792	824	857	891	927	964
• Waarborgsommen	6.943	6.943	6.943	6.943	6.943	6.943
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar	214.920	192.420	192.420	183.420	183.420	183.420
• Bank en giro	0	0	0	0	0	0
• Kasgeldleningen	143.500	121.000	121.000	112.000	112.000	112.000
• Overige kortlopende schulden	71.420	71.420	71.420	71.420	71.420	71.420
Overlopende passiva	108.112	108.112	108.112	108.112	108.112	108.112
Totaal passiva	1.942.303	1.940.675	1.979.248	1.999.304	2.022.823	2.034.281

Toelichting

De geprognosticeerde balans is een instrument in ontwikkeling. De ontwikkelingen op de balansposten die worden behandeld in de paragraaf Financiering zijn hier weergegeven. Voor de activapost liquide middelen is de gemiddelde omvang van de afgelopen jaren aangehouden. De overige posten zijn constant gehouden. Wij zullen de geprognosticeerde balans verder ontwikkelen, zodat voor alle posten onderbouwde aannames kunnen worden weergegeven.

Enkele grote veranderingen lichten wij hierna toe. De post uitzettingen met een rentetypische looptijd van minder dan 1 jaar is per ultimo 2016 50 miljoen euro lager door het vrijvallen van een belegging. In de jaarrekening 2015 staat een post bij de overlopende activa van 114 miljoen euro (zie jaarrekening 2015, toelichting, juridisch nog te leveren gronden). Per 31-12-2017 valt hiervan 64 miljoen euro vrij. Per 31-12-2018 valt hiervan de resterende 50 miljoen euro vrij.

